

ANTONI CLAVÉ. (Barcelona 1913- Saint Tropez 2005). Clavé, encara que nascut a Barcelona la seva vida i obra s'han desenvolupat principalment a França, on es va exiliar després de la Guerra Civil. La formació dels anys barcelonins deixaren una forta empremta en el seva producció futura.

L'aprenentatge de Clavé, tingué una part acadèmica, els cursos nocturns de Belles Arts, i una interessant vessant pràctica en els treballs que va desenvolupar per sobreviure. . L'artista s'inicià (1926) primerament en el món dels teixits com empleat d'una empresa tèxtil i posteriorment com a pintor de parets, així com a decorador de façanes, aprenent també, els processos (emblanquinats, arrebossats, arrencat de papers, imitació de materials, dibuix de lletres, etc...) d'aquest ofici. Les experiències i les tècniques assumides en l'àmbit laboral barceloní afloraran, en el moment en el que esclati la seva pintura més original, a partir dels anys cinquanta.

El premi aconseguit en el concurs de cartells de la Caixa d'Estalvis de Barcelona (1932) li obria les portes al món de l'il·lustració. En els cartells que realitzà en aquest període, emprà nous materials, cordes, teixits, estampats, cartrons, tot iniciant un treball d'investigació en les noves matèries que el situa com a pioner, avançant-se en dues dècades a les primeres temptatives dels informalistes catalans. En exiliar-se a França des de 1939, i prosseguir allà la seva carrera artística, sovint s'ha omès el seu nom i el seu treball com a precursor a Catalunya i a Espanya de l'art matèric.

La seva primera exposició a França (1939) té lloc a la pastisseria-saló de té de *mademoiselle* Marie Martin de Perpinyà. Amb la venda d'aquests dibuixos, realitzats durant la seva estada al camp de concentració de l'exèrcit republicà, i l'ajut dels amics aconseguirà instal·lar-se a París.

A la ciutat del Sena, Clavé es va integrar entre els artistes de l'anomenada *Escola espanyola de París* (Picasso, Gris, Bores, etc.). Com la majoria d'ells s'instal·là a Montparnasse, i començà col·laborant en il·lustracions, així com en treballs litogràfics. Clavé atorga gran importància a la visita que realitzà al taller de Picasso, al 1944, que, en paraules de l'artista va ser "decisiva per la meua pintura"i, també, l'inici d'una gran amistat. Al mateix any 1944, té lloc la primera exposició de Clavé a París a la *Galerie Henri Joly* i al cap de dos anys viatja a Txecoslovàquia per participar en una mostra de

pintors espanyols a Praga amb Picasso, Fenosa i altres. Aquest mateix any va realitzar el primer decorat, *Los caprichos*, per el ballet dels Champs Elysées i tornà a exposar a Paris, a la galeria Delpierre.

La trajectòria de Clavé, fins 1954, any en que decidirà centrar-se exclusivament en la pintura, estarà marcada per els decorats de ballets realitzats a diferents ciutats europees, les il·lustracions i les exposicions arreu (Buenos Aires, Roma, Milà, etc.).

Després dels darrers decorats per Londres, Clavé es traslladarà a viure a Saint Tropez (1956). Els seus treballs s'inspiraran, inicialment, en les composicions intimistes dels *nabis* i aviat, serà una profunda reflexió espiritual la que nodrirà la seva pintura. La sèrie de *Rois, Reines et Guérrriers*, vinculada a la iconografia medieval del *Gargantúa* de Rabelais que il·lustrà als anys cinquanta, mostra el procés de paulatina desaparició de la figuració. La modernitat de Clavé es troba en la recerca de l'essencialitat i els medis que li permeten accedir-hi estan vinculats a les experiències plàstiques anteriors. Els seus famosos *trompe-l'oeil* amb els que crearà efectes il·lusionistes sobre la tela, o l'utilització d'objectes de rebuig, cordes, claus, papers vells, recuperen la investigació matèrica iniciada als voltants de 1934, però, amb l'experiència i la reflexió de vint anys de treball.

L'obra de Clavé, des de mitjans dels anys cinquanta, adquireix un importantíssim ressò internacional. Les seves exposicions es van repetint arreu, a Paris, Tokio, Los Angeles, Nova-York, Estocolm, Ginebra, etc. Entre els nombrosos guardons i exposicions institucionals que va rebre, cal destacar el premi de l'Unesco en gravat a la XXVIII Biennal de Venècia (1956) el premi *Kamakura* a la Biennal de Tokio (1958) les dues exposicions que se li dedicaren a Paris (al Centre Georges Pompidou i al *Musée d'Art Moderne*, 1978) o la seva participació, amb cent obres al Pavelló d'Espanya de la Biennal de Venècia de 1984, que va suposar el reconeixement de l'Estat espanyol a la seva obra. A Catalunya, tot i que les seves pintures eren exposades regularment a la Sala Gaspar de Barcelona, Clavé no va ser objecte d'atenció institucional fins els anys vuitanta. Entre les mostres que aleshores se li dedicaren, destaca la gran retrospectiva que tingué lloc al Palau Robert al 1990.

ANTONI CLAVÉ. *Grans guerrers*. 1959. Óli sobre tela. 225x350 cm. Aquesta composició és representativa dels treballs realitzats per l'artista a finals dels anys

cinquanta. Els guerrers sorgeixen com a icones d'un passat medieval que accepta, paulatinament, compartir protagonisme amb combatents de diferents cronologies i latituds. A *Grans guerrers*, Clavé divideix el fons de la tela amb dues tonalitats oposades, el blanc i el negre, al·legoritzant l'existència dels dos bàndols contraris, necessaris per a la lluita. Sobre cada meitat l'artista hi representa dues figures. Les dues de la dreta mostren un treball similar, mentre que a l'esquerra una d'elles adquireix major protagonisme i la quarta roman esbossada. L'aspecte d'aquesta darrera ens remet a l'imatge del conde duque de Olivares, un guerrer que tal com evoca Clavé, dirigia les hostilitats des de la contesa. El treball matèric i les transparències confereixen gran riquesa al fons i als personatges que conserven, encara, la seva estructura figurativa. El dibuix és simplificat gairebé al símbol o la caricatura i la gama cromàtica ens suggereix l'agressivitat pròpia dels camps de batalla.

ANTONI CLAVÉ. *Gran guerrer*. 1961. Óli i *collage* sobre isorel. 195x130 cm. El treball de Clavé al voltant de les figures dels guerrers el condueix a una recerca de la seva essencialitat. Aquí s'aprecia com l'artista manté els trets més simbòlics, els que són indissociables del seu concepte: la cuirassa la llança i una cara que ha esdevingut, gairebé, màscara. Aquest rostre-màscara està format amb una superposició d'estrats que li confereixen valors arqueològics. En aquest sentit no es pot desllindar la figura del guerrer de la del seu simbolisme, com a avant passat, com a força latent disposta a recolzar a la consciència. Clavé es troba en una fase de recerca espiritual en la que aquests guerrers podrien modelar diferents idees. El cromatisme, així com l'oposició de blancs i de negres, es a dir, l'expressió més essencial del clar obscur, no sols comporta la idea d'oposició i de lluita sinó que, a més, ens situa en l'àmbit del retrat barroch, de la pintura tenebrista del segle XVII espanyol. Mitjançant la pintura, Clavé aconsegueix crear il·lusionismes òptics, integrar i desintegrar al personatge amb el fons, tot convertint-los a ambdós en un pretext per els experiments matèrics.

ANTONI CLAVÉ. *Don Servando*. 1976. Oli i *collage* sobre paper encolat sobre tela. 144x130 cm. El barroquisme incipient que constatarem al *Gran guerrer* dona lloc a una etapa, als anys setanta, en la que Clavé es submergeix en l'assimilació d'aquest període tan ric i complexa. El pintor treballa al voltant de diferents personatges als que sembla arrencar-les-hi l'ànima, tot trobant, experiment per experiment, el denominador comú a

tots ells, l'esperit d'una època que ell ens sintetitza a través dels seus medis. *Don Servando*, amb la clàssica oposició del clar obscur i mitjançant elements sígnics carregats d'expressivitat, papers retallats, arrugats i la pròpia imitació pictòrica dels mateixos, aconsegueix transmetre-nos una personalitat enravenada i austera, totalment lliurada als motllos obscurs que configurarà l'esperit de la Contrareforma.

ANTONI CLAVÉ. *Del 15 d'abril de 1987*. 1987. Tècnica mixta sobre tela. 197x197 cm. Als anys vuitanta, Clavé porta a terme una revisió general del seu treball. Les obres d'aquest període recullen elements i solucions trobades al llarg de la seva trajectòria. Però, a més, incorpora signes cal·ligràfics del món nipó en el que l'artista ha trobat punts en comú, especialment per el que fa al pensament zen. El *dripping*, el joc del blanc, del negre i del vermell, l'expressivitat de la taca, del gest, les ombres il·lusionistes del fons, tot plegat ens mostra la capacitat de la matèria per expressar, per sí sola, el pensament.

ANTONI CLAVÉ. *Le point rouge*. 2004. Oli i *collage* sobre cartró. 220x335 cm. Aquesta obra, absolutament lírica i desbordant d'energia ens transmet la intensitat amb la que vivia la pintura i la força amb la que la treballava Clavé als 91 anys. L'ombra negra pot estructurar una imatge zoomòrfica amb un parell d'ulls a la que el temps hi ha dipositat les seves empremtes. El punt vermell, vibrant, el blau ultramar, net i mediterrà, els signes, els *graffitis* dels murs de Nova York, els *drippings*, les suaus transparències grogues, sota el blanc i sobre el negre, tot el conjunt mostra el que hi ha amb la complexitat del que hi va haver. Clavé metamorfoseja en un espai sense coordenades present i passat.